

การประเมินโครงการบรรพชาสามเณรศีลเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2)

An evaluation project of the ordination of 2,000 Sri Meuang Loei Goodness novices (2ND)

ชลธิชา ชูแก้ว¹

Cholticha Chookaew¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการบรรพชาสามเณรศีลเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System approach) ประกอบด้วย 1) ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ประเมินด้านกระบวนการ (Process) 3) ประเมินด้านผลผลิต (Product) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์อบรม จำนวน 28 รูป ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 90 คน พี่เลี้ยง จำนวน 100 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 186 คน และผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 178 รูป รวมทั้งหมด 582 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์อบรม ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้เข้ารับการอบรม รวมจำนวน 35 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากศูนย์อบรมที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ควรเพิ่มจำนวนพระอาจารย์ที่เทศน์สอนและพี่เลี้ยงที่ดูแลให้เพียงพอกับการอบรม

2. การประเมินด้านกระบวนการ (Process) ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีการประชุมในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน

3. การประเมินด้านผลผลิต (Output) ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในทุกด้าน มีความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า บ้าน วัด โรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ผู้เข้ารับการอบรม รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการ ในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข

คำสำคัญ : ประเมินโครงการ, บรรพชาสามเณรศีลเมืองเลย

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิจัยและประเมินผลทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ticha.ibs@gmail.com

¹ Master of Education Program in Educational Research and Evaluation, Loei Rajabhat University, ticha.ibs@gmail.com

Abstract

This research project aimed to assess an evaluation project with respect to the ordination of 2,000 Sri Meuang Loei Goodness novices (2ND) using the System Approach of 1) Input evaluation 2) Process evaluation and 3) Output evaluation. Data were collected by questionnaire and interviews. Quantitative data providers included heads of the novice training center (28 people) teachers project (90 people) mentors (100 people) representing people of interest about the project (86 people) and novices (178 people) for a total of 582 people. Qualitative data providers included heads of the novice training center, teacher's project, involving people about the project, mentors and novices. A total of 35 people were selected by model from the novice training center with the best practices. Quantitative data analysis used averages, standard deviation. The data were analyzed using qualitative content analysis.

The research completed the following evaluations

1. Evaluating of the inputs. Quantitative data found that overall results were at a high level. The qualitative data found that there were not enough monks and mentors to teach other students.
2. Evaluation of the process. Quantitative data found that overall results were at a high level.
3. Evaluation of the output. Quantitative data found that novices have the basic knowledge of Buddhism. In a comparison category, novices behavior before and after the training showed an overall behavior improvement. The qualitative data included all organizations that joined the project including the home temple and schools. As a result, the novices have better habits with good moral discipline.

Keywords : evaluation, Novice ordination

บทนำ

“เยาวชน” เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่งของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ การสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ที่เพียบพร้อม ด้วยความรู้คู่คุณธรรม อาจกระทำได้หลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานในสังคมไทย คือ การบรรพชาและอุปสมบท เพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม อันเป็นรูปแบบของการฝึกฝนอบรมและควบคุมตน พร้อมทั้งจัดขัดเกลากิเลสในใจตนเพื่อให้เป็นผู้มีกาย วาจา ที่เรียบร้อย และจิตใจที่ดีงาม ตามแนวทางคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา

สัมพุทธเจ้า สามารถนำหลักธรรมที่ได้เรียนรู้และฝึกฝนปฏิบัติด้วยดีนั้น ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตสืบต่อไป หัวใจสำคัญของการบรรพชาสามเณร คือ การจัดการศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตร และพระธรรมวินัยตลอดจนกิจวัตรประจำวันให้สามเณรได้เรียนรู้ การดำรงชีวิตของเพศบรรพชิต การบวชสามเณรภาคฤดูร้อนแม้จะเป็นระยะสั้น ๆ ในระหว่างปิดภาคการศึกษาและว่างเว้นจากการศึกษาทางโลก มาเปิดเรียนทางธรรม เพื่อประโยชน์ที่ผู้บรรพชาจะได้รับโดยตรงเป็นการศึกษาอบรมพระพุทธศาสนาเบื้องต้น ฝึกฝนกิริยา

มารยาท ปลุกฝังศีลธรรมอันดี ห่างไกลจากสิ่งชั่วร้าย ในสังคมลดการก่อปัญหาสังคมโดยตรง ห่างไกลยาเสพติด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้บรรพชาเอง และสังคมโดยตรง การบรรพชาสามเณร จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างเยาวชนให้เป็นเด็กเก่ง และดีที่สังคมต้องการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2539) การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System approach) วัตถุประสงค์ของโครงการจะถูกแยกย่อยออกเป็นงาน ที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติ และเมื่อทุกคนปฏิบัติงานพฤติกรรมของแต่ละคน จะปรากฏขึ้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะสามารถวัดได้ โดยใช้แบบสอบถาม หรือพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์กลาง ซึ่งได้กำหนดไว้ ความแตกต่างของพฤติกรรม หรือผลของการกระทำกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือสิ่งที่บอกถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการการประเมินโครงการแบบยึดความเป็นอิสระจากเป้าประสงค์ (Goal - Free) เป็นการประเมินที่มีลักษณะตรงข้าม กับการประเมินแบบยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก เป็นการประเมินทุกส่วน และทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากโครงการ แล้วพิจารณาดูว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ โดยไม่ต้องเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะถ้าเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการแล้วจะทำให้ผู้ประเมินละเลยผลกระทบบางอย่าง ที่เกิดจากการดำเนินการของโครงการนั้น การประเมินแบบนี้ ต้องการลดความลำเอียงของผู้

ประเมินที่มุ่งพิจารณาส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วละเลยหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาด

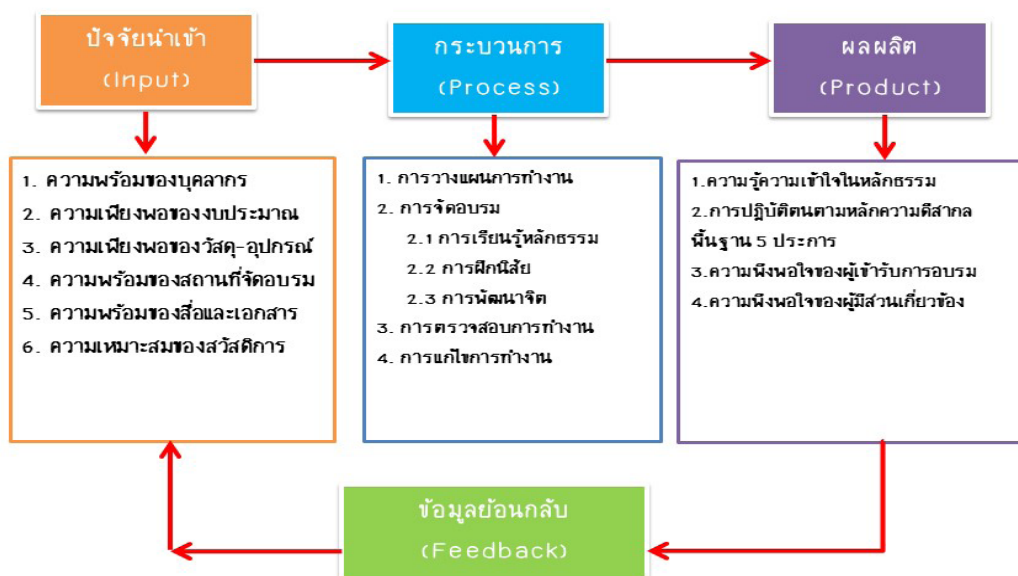
ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการทำโครงการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องการศึกษาผลของการดำเนินโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) จึงได้สนใจประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) เพื่อการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อันจะนำไปสู่การพัฒนาโครงการในอนาคต ทั้งผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบจะสามารถนำไปใช้แก้ไขข้อบกพร่อง ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างถูกต้อง ในการปรับปรุงโครงการให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในโครงการดังกล่าว และเป็นการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ในด้าน 3 ด้าน คือ

1. ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)
2. ประเมินด้านกระบวนการ (Process)
3. ประเมินด้านผลผลิต (Product)

กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ให้ข้อมูลในการวิจัย โดยประกอบด้วย กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการบรรพชาสามเณรศีรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) จำนวน 4,274 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มผู้บริหารในโครงการ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์ จำนวน 28 รูป ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 90 คน พี่เลี้ยง จำนวน 100 คน

2) กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ นักเรียน เยาวชน จำนวน 2,000 คน

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง จำนวน 2,000 คน ผู้บริหารโรงเรียน/ครู จำนวน 28 คน ผู้สนับสนุนโครงการ จำนวน 28 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ในการประเมินครั้งนี้แบ่งออกเป็น

1) กลุ่มผู้บริหารโครงการ จำนวน 218 คน จำแนกเป็น หัวหน้าศูนย์อบรม จำนวน 28 รูป ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 90 คน และพี่เลี้ยง จำนวน 100 คน ในการประเมินครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับ

2) กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 2,000 รูป และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2,056 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 : 99 อ้างถึงใน ภัทราพร เกษสังข์, 2548 : 75) จากจำนวนประชากร 4,056 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน แล้วคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามขนาดที่กำหนด ได้กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 178 รูป และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 186 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์อบรม ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้เข้ารับการอบรม รวมจำนวน 35 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

1) แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ (Input) โดยใช้สอบถาม หัวหน้าศูนย์อบรม และครูผู้รับผิดชอบโครงการ ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ประเมินด้านกระบวนการของโครงการ (Process) โดยใช้สอบถาม หัวหน้าศูนย์อบรมและพี่เลี้ยง

2) เครื่องมือประเมินด้านผลผลิตของโครงการ (Product) ประกอบด้วย

2.1) แบบทดสอบความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนา เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความดีพื้นฐานสากล 5 ประการ และ 5 ห่วงชีวิตเนรมิตนิสัย เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

2.2) แบบประเมินตนเองของผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 1 ชุด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประเมินคุณลักษณะตามหลักความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการ ก่อนและหลัง

2.3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้สอบถาม ผู้เข้ารับการอบรม ชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้สอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยกำหนดประเด็นด้านกระบวนการและผลผลิตของโครงการ โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ซึ่งเครื่องมือทั้งหมดได้มีการตรวจสอบความเหมาะสมและคุณภาพของเครื่องมือก่อนการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยการประเมินโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System approach) ในด้าน 3 ด้าน

1. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าในเชิงปริมาณ ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์อบรมและครูผู้รับผิดชอบโครงการ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (Input) ในการดำเนินงานตามโครงการบรรพชาสามเณรศีลเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์อบรมและครูผู้รับผิดชอบโครงการ (N=118)

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	ระดับความเหมาะสม			เกณฑ์	ผลการประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.ด้านความพร้อมของบุคลากร	3.66	0.57	มาก	เกณฑ์การ	ผ่าน
2.ด้านความเพียงพอของงบประมาณ	3.59	0.52	มาก	พิจารณา	ผ่าน
3.ด้านความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์	4.03	0.42	มาก	ผ่านเกณฑ์	ผ่าน
4.ด้านความพร้อมของสถานที่จัดอบรม	3.73	0.35	มาก	คืออยู่ใน	ผ่าน
5.ด้านความพร้อมของสื่อและเอกสารประกอบการฝึกอบรม	3.88	0.67	มาก	ระดับมาก	ผ่าน
				ขึ้นไป	
				$(\bar{X} \geq 3.51)$	
6.ด้านความเหมาะสมของสวัสดิการ	3.74	0.66	มาก	S.D.< 1)	ผ่าน
7.ด้านความเหมาะสมของระยะเวลา	3.75	0.42	มาก		ผ่าน
รวม	3.77	0.36	มาก	-	ผ่าน

จากตารางที่ 1 พบว่าโดยภาพรวมผลการประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (Input) ในการดำเนินงานตามโครงการบรรพชาสามเณรศีลเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.36) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.42) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน รองลงมาคือ ด้านความพร้อมของสื่อและเอกสารประกอบการฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.67) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านความเพียงพอของงบประมาณ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.52) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านความพร้อมของบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าอาวาสและพระในวัด ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก รองลงมาคือ วิทยากรสร้างบรรยากาศเป็นกันเองและเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิทยากรและพี่เลี้ยงในโครงการ

มีจำนวนเพียงพอ ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ด้านความเพียงพอของงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณที่ได้รับจากโครงการมีความเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการ รองลงมาคือ หน่วยงานภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หน่วยงานราชการให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอ

3. ด้านความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ อุปกรณ์ที่ใช้จัดงานพิธีกรรมมีความเหมาะสมและเพียงพอ รองลงมาคือ อัฐบริวาร มีจำนวนเพียงพอต่อผู้เข้ารับการอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรมมีจำนวนเพียงพอ

4. ด้านความพร้อมของสถานที่จัดอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ห้องอาหาร สะอาด เหมาะสม รองลงมาคือ สถานที่อบรม สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นสัดส่วน เหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุดคือ ลานซัก เหมาะสม มีอุปกรณ์เพียงพอ

5. ด้านความพร้อมของสื่อและเอกสาร ประกอบการฝึกอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สื่อเทคนิสอนมีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม รองลงมาคือ มีเนื้อหาสาระเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เข้ารับการอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หนังสือ/ตำรา/เอกสาร ที่ใช้ประกอบ การบรรยายมีเพียงพอและเหมาะสม

6. ด้านความเหมาะสมของสวัสดิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ อาหารและปานะ มีเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน รองลงมาคือ ยารักษาโรคและเวชภัณฑ์สามัญพื้นฐานเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีผู้ดูแลรักษาและความปลอดภัยอย่างเหมาะสม

7. ด้านความเหมาะสมของระยะเวลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ กำหนดระยะเวลาในการเปิดรับสมัครและประชาสัมพันธ์ว่างไว้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ กำหนดการของการจัดอบรมอยู่ในระยะเวลาที่เหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมและเพียงพอต่อรูปแบบการจัดการอบรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด พบว่า

ด้านบุคลากร จำนวนพระอาจารย์เทศน์สอนและพี่เลี้ยงมีน้อยไม่เพียงพอกับการอบรม และ

เป็นช่วงปิดภาคเรียน ทำให้ครูอาจารย์ส่วนใหญ่กลับบ้าน ขาดบุคลากรที่ถนัดการดูแลเด็ก ที่มงานอบรมยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และยังไม่เคยผ่านการอบรมความดีสากล

ด้านงบประมาณ ช่วงแรกๆ ได้รับการสนับสนุนน้อย แต่ก็เพียงพอต่อการอบรม การจัดสรรงบจากส่วนกลาง เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าบำรุงวัด ถวายเจ้าอาวาส มาซ้ำไม่ทันกับการอบรม ต้องใช้งบประมาณในส่วนอื่นบริหารไปก่อน

ด้านอุปกรณ์ มีอุปกรณ์บางอย่างยังไม่เพียงพอต่อผู้เข้ารับการอบรม จะต้องจัดหาเพิ่มจากหน่วยงานอื่นหรือจัดซื้อตามความจำเป็น

ด้านสถานที่จัดอบรม ขึ้นอยู่กับความพร้อมของทีมงานในการเตรียมงาน ส่วนใหญ่วัดจะขาดลานสร้างน้ำ ห้องน้ำและบริเวณตากผ้า สำหรับรองรับคนจำนวนมาก การใช้โรงเรียนเป็นสถานที่อบรมไม่สะดวกและไม่พร้อมเหมือนการจัดอบรมที่วัด

ด้านสื่อ หลักสูตรและเอกสาร ต้องปรับให้เหมาะสมกับวัยและพื้นที่การอบรม

ด้านระยะเวลา ควรเลื่อนการอบรมให้ต่อเนื่องกับวันสอบ เพื่อรักษายอดสามเณรที่สนใจบวช และระยะเวลาน้อยไป ปรับตามความพร้อมในการอบรมของแต่ละศูนย์

2. การประเมินด้านกระบวนการ (Process) การประเมินด้านกระบวนการในเชิงปริมาณ ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์อบรมและพี่เลี้ยง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสมในการดำเนินการ ด้านกระบวนการ ในการดำเนินงานตามโครงการบรรพชาสามเณรศีรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์และพี่เลี้ยง (N=128)

ด้านกระบวนการ (Process)	ระดับความเหมาะสม			เกณฑ์	ผลการประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.ด้านการวางแผนการทำงาน	3.93	0.68	มาก	เกณฑ์การพิจารณา	ผ่าน
2.ด้านการจัดอบรม	3.94	0.70	มาก	ผ่านเกณฑ์	ผ่าน
3.ด้านการตรวจสอบการทำงาน	3.96	0.72	มาก	คืออยู่ในระดับมาก	ผ่าน
4.ด้านการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน	4.01	0.60	มาก	ขึ้นไป ($\bar{X} \geq 3.51$ S.D. < 1)	ผ่าน
รวม	3.97	0.57	มาก	-	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่าโดยภาพรวมผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) ในการดำเนินงานตามโครงการบรรพชาสามเณรศีรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.57) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.68) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบการทำงาน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.72) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผนการทำงาน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.68) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1. ด้านการวางแผนการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ข้อ คือ มีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินโครงการ ในกิจกรรมต่าง ๆ และ การวางแผนการจัดอบรม บุคลากรให้การอบรมได้แก่ หัวหน้าศูนย์ พระอาจารย์ พี่เลี้ยง ครูผู้ช่วย รองลงมาคือ มีการประชาสัมพันธ์โครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ มีการประชุมวางแผนร่วมกันเป็นระยะ

2. ด้านการจัดอบรม

2.1 ด้านการเรียนรู้หลักธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เข้ารับการอบรม สนใจ ชอบ สอดคล้องที่พระอาจารย์เปิด รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดีขึ้น และผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เข้ารับการอบรมชอบเล่าธรรมะ

2.2 ด้านการฝึกนิสัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมการฝึกความเป็นสามเณร ได้แก่ การนุ่งห่ม การฉัน การให้พร รองลงมา คือ กิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ และการประชุมกลุ่มเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ ผู้เข้ารับการอบรมมีวินัย เคารพ อุตทณ

2.3 ด้านการพัฒนาจิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เข้ารับการอบรมฝึกการจับดีคนรอบข้าง รองลงมา คือ ผู้เข้ารับการอบรมมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดีขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เข้ารับการอบรมชอบนั่งสมาธิทุกวัน

3. ด้านการตรวจสอบการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ รองลงมา คือ มีการประสานงานโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สะดวกและรวดเร็ว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการประชุมทบทวนกิจกรรมและหลักสูตรทุกวัน

4. ด้านการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 คือ มีการปรับปรุงระบบกระบวนการทำงานที่เหมาะสม และ ติดตามและกำจัดการจัดต้นเหตุของปัญหา รองลงมา คือ มีการสรุปผลการปฏิบัติงานทุกวัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีแนวทางแก้ไขและปรับปรุงงานอย่างชัดเจน

ผลการสัมภาษณ์ พบว่า มีการประชุมกันตั้งแต่ระดับจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจนถึงระดับโรงเรียน เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามโครงการ ประชาสัมพันธ์โครงการและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักเรียนและเชิญผู้ปกครอง ตลอดจนทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบถึงโครงการ ก่อนการอบรมสามเณรได้จัดอบรมพี่เลี้ยงและทีมงานให้เข้าภาพรวมการอบรม การทำหน้าที่และประชุมวางแผนเพื่อเตรียมศูนย์อบรมร่วมกัน “เตรียมความพร้อมโดยจัดอบรมให้พี่เลี้ยงได้

ทำความเข้าใจกัน รู้จักการทำงานเป็นทีมและวางแผนการทำงานของแต่ละศูนย์”(ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 2 , 15 มีนาคม 2558, การสัมภาษณ์) การอบรมได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ ฝึกผู้เข้าอบรมทั้งด้านความอดทน ระเบียบวินัย ฝึกความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการผ่านกิจกรรม 5 ห้องชีวิต ฝึกการนั่งสมาธิ การใช้ชีวิตที่ถูกต้องและดีงาม “สามเณรได้ฝึกความดีสากลทุกวัน ตั้งแต่ตื่นเช้าจนเข้านอน ฝึกซ้ำๆ จนเป็นนิสัย” (หัวหน้าศูนย์ 4, 15 มีนาคม 2558, การสัมภาษณ์) และมีการประชุมของทีมงานอบรมทุกวันเพื่อสรุปผลการอบรมในแต่ละวัน และวางแผนเตรียมงานในวันต่อไป ผู้รับผิดชอบโครงการ หลังจบโครงการได้สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการต่อผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับโครงการคอยสอบถามและให้คำชี้แนะตลอดเวลาตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการ

3. การประเมินด้านผลผลิต (Product)

การประเมินด้านผลผลิตเชิงปริมาณ

1. ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนา จำนวน 100 คน มีค่าเฉลี่ย 36.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.25 และพบว่า นักเรียนมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การปฏิบัติตามหลักความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะก่อน-หลังการอบรม ของผู้เข้าอบรมในภาพรวมมีคุณลักษณะที่ดีขึ้นในทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรักษาศีล 5 มีผลต่างของพฤติกรรมก่อน-หลัง มากที่สุด รองลงมา คือ นิยความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการ ส่วนด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดคือ ทักษะทั่วไป เมื่อพิจารณารายข้อของด้านนิยความดีสากล คุณลักษณะที่มีผลการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ มีจิตตั้งมั่น (รักษานั่งสมาธิ) พิจารณารายข้อของด้านการรักษาศีล 5 คุณลักษณะที่มีผลการ

เปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ สามารถรักษาศีลข้อที่ 1 (ไม่ฆ่าสัตว์) ได้เพียงใด พิจารณารายข้อของด้านนิสัยความรับผิดชอบ คุณลักษณะที่มีผลการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ นิสัยมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (ได้แก่ ทิศ 6 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอายุมุข 6 มีนิสัยมิตรแท้ และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม) เพียงใด และพิจารณารายข้อของด้านทักษะทั่วไป คุณลักษณะที่มีผลการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ทักษะการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรม

3. ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก มีค่าสูงที่สุด คือ ความพึงพอใจต่อกิจกรรม รองลงมา คือ บุคคลเป็นที่สบาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ธรรมะเป็นที่สบาย

4. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก มีค่าสูงที่สุดคือ กิจกรรมและหลักสูตรการอบรมของโครงการ รองลงมา คือ พระอาจารย์วิทยากรและทีมงานอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระยะเวลาในการจัดโครงการอบรม ซึ่งทุกข้อมีความพึงพอใจในระดับมาก

ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทั้งบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ สามารถนำทักษะต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความ พึงพอใจและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องบังคับ ผลการอบรมส่งผลให้ผู้เข้าอบรมมีนิสัยที่ดีขึ้น มีนิสัยรักบุญกลัวบาป รักษาศีลได้ “ผมได้เปลี่ยนแปลงตนเอง นอกจากการเลิกบุหรี่ การลักขโมย คือการตื่นได้ตื่นแต่เช้า” (ผู้เข้ารับการอบรม 1,12 เมษายน 2558, การสัมภาษณ์) มีความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการ

ในการดำเนินชีวิต เป็นบุคคลดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยต่อตนเอง และผู้อื่น “ได้นิสัยความตรงต่อเวลา ระเบียบ และความสะอาด แต่ก่อนผมนอนหนึ่งทุ่ม ตื่นเที่ยง ผมเอาไปบอกแม่กับน้องที่บ้าน ให้เอาไปใช้ เรื่องระเบียบ เรื่องวินัย พาแม่เอาบุญให้พ่อ” (ผู้เข้ารับการอบรม 3,12 เมษายน 2558, การสัมภาษณ์) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอายุมุขและสิ่งชั่วร้ายที่ไม่ดี เช่น ดิตเกมส์ “เด็กจะได้มีระเบียบวินัย ช่วยงานบ้าน ไม่หมกหมุ่นกับเกมส์ หรือโลกออนไลน์ มีโครงการนี้ขึ้นมาคุณแม่มีความรู้สึกภูมิใจมากค่ะ เพราะว่าจะได้เปลี่ยนนิสัยของเด็ก” (ผู้ปกครอง 3, 3 เมษายน 2558, การสัมภาษณ์) เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองและคุณครูและอยากให้ออกโครงการในทุกปี “พึงพอใจมากเพราะเป็นโครงการที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและครูผู้สอน อยากให้ดำเนินการทุก ๆ ปี” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1, 5 เมษายน 2558, การสัมภาษณ์)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการประเมินโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) นำมาอภิปรายเพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานโครงการบรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์อบรมและผู้รับผิดชอบโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำโครงการและการจัดกิจกรรม ได้รับการสนับสนุน และได้รับความร่วมมือจาก บ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน เพราะต้องการให้บุตรหลานเป็นคนดี เป็นอนาคตที่ดีของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของชวัญภา อุนทกานต์ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของ

โรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีการประสานงานร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านบุคลากร วิทยากรมีความพร้อมทั้งความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี เนื่องจากผ่านการฝึกอบรมการเทศน์สอน และการบริหารโครงการ ประกอบกับมีประสบการณ์ในการเทศน์สอน การจัดอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประโชยน์ ตะพงษ์ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการฝึกอบรมศีลธรรม ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบรายย่อย 4 ด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้เพราะว่า วิทยากรเป็นพระภิกษุผู้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องหลักธรรม และวิธีการฝึกอบรม สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นพระที่ทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาอยู่แล้ว แต่จำนวนวิทยากรที่มีคุณภาพก็ยังไม่เพียงพอต่อการจัดอบรม ในจำนวนผู้เข้าอบรมที่มีจำนวนมาก ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดทำให้ทราบว่าช่วงอบรมเป็นช่วงปิดภาคการศึกษา ซึ่งเป็นวันหยุดของคุณครู ทำให้ขาดบุคลากรที่จะมาช่วยเป็นพี่เลี้ยงดูแลผู้เข้ารับการอบรม จึงต้องมีการรับสมัครพี่เลี้ยงได้มาจากนักเรียนแกนนำในโรงเรียนต่างๆ ในระดับมัธยมและที่เคยผ่านการบรรพชาในรุ่นที่ผ่านมา มาช่วยทำหน้าที่ ซึ่งยังไม่ได้มีความรู้ที่เข้มข้นมาก และมีจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับจำนวนศูนย์อบรม ต้องกระจายกำลังพี่เลี้ยงไปตามความเหมาะสมมากบ้างน้อยบ้างสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิระพงศ์ คุณประทุม วิจัยเรื่องการประเมิน

โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยใช้รูปแบบประเมินซีโป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าคุณพระที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อจำนวนโรงเรียนที่เข้าไปสอน

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาจากส่วนของโครงการเป็นหลัก (ส่วนกลาง) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอน ทำให้งบประมาณมาไม่ทันต่อการอบรม จึงจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนอื่นไปก่อนทางโรงเรียนไม่ได้มีการของบสำหรับการอบรมดังกล่าว เมื่อผ่านระยะเวลาการบวชไปแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆในโครงการ เช่น การออกบิณฑบาต โปรดยาติโยม สร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น จึงได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน พ่อค้าและประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิระพงศ์ คุณประทุม วิจัยเรื่องการประเมินโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยใช้รูปแบบประเมินซีโป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ฉะนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณและอุปกรณ์

สถานที่จัดอบรม ศูนย์อบรมส่วนใหญ่จึงมีความพร้อมและสามารถรองรับการอบรมได้ เนื่องจากมีการลงพื้นที่สำรวจวัดเพื่อหาข้อมูลสำหรับใช้เป็นสถานที่จัดอบรม แต่การใช้วัดอบรมจะเหมาะสมกว่าการใช้โรงเรียน เนื่องจากดูแลเด็กได้ง่ายและมีความพร้อมกว่า

ด้านระยะเวลา เนื่องจากแต่ละโรงเรียนปิดภาคเรียนไม่พร้อมกัน ต้องรอให้โรงเรียนปิดเทอมพร้อมกัน จึงจะสามารถเปิดศูนย์อบรมได้ ทำให้เด็กบางคนที่สมัครบวชไว้ เปลี่ยนใจไม่เข้าร่วมโครงการจากข้อมูลคำถามปลายเปิด พบว่า เด็กอาจจะไปเรียนพิเศษบ้างหรือเปลี่ยนใจตามเพื่อน ช่วงอบรมอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงเทศกาล

สงกรานต์ ทำให้เด็กอยากเล่นน้ำสงกรานต์ จึงส่งผลให้ยอดการเข้ารับการอบรมลดลง

2. ผลการดำเนินงานโครงการบรรพชาสามเณรศีล 5 เมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการ ตามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์อบรมและพี่เลี้ยงโดยภาพรวมสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ โดยมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กำหนดกิจกรรมการอบรมเป็นไปตามหลักสูตรที่วางไว้ ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการฝึกฝนอบรมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีการประเมินผลติดตามผลเพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงาน และนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้เหมาะสม ทำให้ด้านกระบวนการของโครงการประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชิต ศรีวิริยกุลชัย (2547) ได้ศึกษาการประเมินโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการผู้เข้ารับการบรรพชาและอบรมเยาวชนมีความเห็นว่า ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับการปฏิบัติจริงมีความสอดคล้องในระดับมาก สำหรับความเหมาะสมของการวางแผนและการกำหนดกิจกรรมความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยากร การใช้เอกสารประกอบการบรรยาย การจัดสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวก เนื้อหาและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ระยะเวลาในการจัดโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการดำเนินงานโครงการบรรพชาสามเณรศีล 5 เมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ด้านผลผลิต (Product) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านผลผลิตของโครงการเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการฝึกนิสัยผ่านกิจกรรม 5 หองชีวิต เป็นการปลูกฝังนิสัยความดีสากลพื้นฐาน 5 ประการ คือ สะอาด ระเบียบ สุขภาพ ตรงเวลา และมีจิตตั้งมั่น เมื่อผู้เข้ารับการอบรมให้ฝึกปฏิบัติทุกวัน จากที่เคยก้าวร้าว ดุด

เกมออนไลน์ ไม่สนใจการเรียน กลับมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น รักษาศีล 5 ได้ ช่วยเหลืองานพ่อแม่ มีความรับผิดชอบตนเองและสังคม ผู้เข้ารับการอบรมมีสมาธิมากขึ้น ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์ “เด็กจะได้มีระเบียบวินัย ช่วยงานบ้าน ไม่หมกหมุ่นกับเกมส์ หรือโลกออนไลน์ มีโครงการนี้ขึ้นมาคุณแม่มีความรู้สึกภูมิใจมากค่ะ เพราะว่าจะได้เปลี่ยนนิสัยของเด็ก” (ผู้ปกครอง 3, 3 เมษายน 2558, การสัมภาษณ์) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประโยชน์ ต๊ะพงษ์ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการฝึกอบรมศีลธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักเรียน พบว่า 4. ด้านผลผลิต (Product) ของโครงการ ผลการนำหลักธรรม ได้แก่ ศีล 5 และหน้าที่ 6 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนผู้ผ่านการอบรม พบว่า นักเรียนผู้ผ่านการอบรมสามารถนำหลักธรรมเรื่องศีล 5 และหน้าที่ 6 ไปใช้ในชีวิตประจำวันสูงกว่าก่อนการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนผู้ปกครอง และครูผู้สอน ที่ผ่านการฝึกอบรมว่า นักเรียนผู้ผ่านการอบรมรู้จักอ่อนน้อม ถ่อมตนมีสมาธิในการเรียนอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปมาก เช่น ช่วยเหลืองานที่บ้านจากเดิมที่ไม่เคยปฏิบัติเลย พฤติกรรมดีขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการอบรม การได้ปฏิบัติจริง ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเกณฑ์ เมื่อผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ส่งผลให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีความพึงพอใจกับผลการอบรมที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรมสอดคล้องกับงานวิจัยของสุระ ประทุมศิริ (2548) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านฆ้องน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า 4) ผลการประเมินผลผลิตของ

โครงการ สรุปได้ดังนี้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมโดย ภาพรวมและรายด้าน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการดำเนินโครงการมากกว่า ก่อนดำเนินโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.3) ด้านความพึงพอใจของครู โดยภาพรวมครูมีความพึงพอใจต่อการอบรมเกี่ยวกับการ สอนคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยการประเมินโครงการ บรรพชาสามเณรศีลศรีเมืองเลย 2,000 รูป (รุ่นที่ 2) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับผู้บริหารโครงการ

1. ด้านวิทยากร ผลการวิจัยด้านความ พร้อมของวิทยากร พบว่า บุคลากรจากหน่วยงาน ต่างๆ มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ มี จำนวนเหมาะสมและเพียงพอ และวิทยากรและพี เลี้ยงในโครงการมีจำนวนเพียงพอ นั้นไม่ผ่าน เกณฑ์การประเมินนั้น จึงควรมีการจัดหาวิทยากร อบรมที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ ในการสอนหรืออบรม และก่อนดำเนินโครงการนี้ ควรให้ผู้สนใจที่จะอาสาสมัครเป็นวิทยากร เข้ารับ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

2. ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ควรสร้าง ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องรวมถึงการนำ เสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐ และ องค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ได้มองเห็นคุณค่า เป็นแนวทางให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบ ประมาณ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเด็ก และเยาวชนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ประสานความร่วมมือกับวัดที่เคยจัด อบรม เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมใน โครงการ เพื่อความสะดวกในการจัดอบรมให้กับ นักเรียนในชุมชนใกล้เคียง และเป็นการพัฒนา บุคคลกรที่มีความสามารถในการจัดอบรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลพฤติกรรมของผู้เข้า รับการอบรม เพื่อศึกษาว่าเมื่อนักเรียนผ่าน โครงการไปแล้ว นักเรียนนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิต ประจำวันในระยะยาวหรือไม่

2. ควรมีการประเมินผลในด้านบริบทและ ผลกระทบของโครงการเพิ่มเติม ตามรูปแบบการ ประเมินของ CIPPI

3. ควรมีแบบประเมินพฤติกรรมของผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย เช่น แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม เพื่อเป็นการตรวจสอบและ ยืนยันข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญณา อุณหกานต์. (2553). การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยกาญจนบุรี.
- เชาว์ อินโย. (2554). การวัดและการประเมินผลการศึกษา. เลย : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นิศา ชูโต. (2540). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : ธรรมสารการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ประสาน สิงห์ขรรักษ์. (2542). การประเมินโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดห้วยเหินยวประจำปี 2542. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาชิต ศรีวิริยกุลชัย. (2547). การประเมินโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชน ภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาประจวบ ตริภักดิ์. (2544). การติดตามและประเมินผลโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดปัญญานันทาราม. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศาสนา.
- พระมหาประโยชน์ ต๊ะพงษ์. (2549). การประเมินโครงการฝึกอบรมศีลธรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาหลักสูตร และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระวิระพงษ์ คุณประทุม. (2551). การประเมินโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พิสณ พองศรี. (2553). เทคนิควิธีประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2549). การวิจัยทางการศึกษา. เลย : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2551). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์สื่อการเรียนพระพุทธศาสนา. (2556). คู่มือพระอาจารย์เทศน์สอน โครงการอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน ๑๐๐,๐๐๐ รูป ทุกหมู่บ้านทั่วไทย. ปทุมธานี : วัดพระธรรมกาย.
- สำราญ มีแจ้ง. (2544). การประเมินโครงการทางการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สระ ประทุมศิริ. (2548). การประเมินโครงการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านฆ้องน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.